

SAB • Arnhem

bezoekadres
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

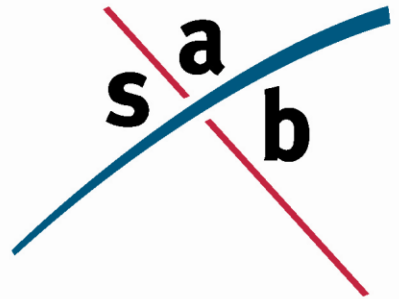
correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 357 69 11
F [026] 357 66 11
I www.sab.nl
E arnhem@sab.nl

KvK Arnhem 09122123

SAB • Amsterdam

SAB • Eindhoven

memo

aan: Gemeente Nijkerk

van: Sjoerd van der Zon (SAB)

c.c.: Christian Deterink (SAB)

datum: 22 oktober 2013

betreft: Nader ecologisch onderzoek vleermuizen de Havenaer, Nijkerk

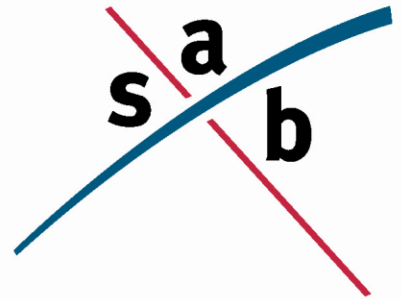
AANLEIDING

In Nijkerk (gemeente Nijkerk, provincie Gelderland) is op een voormalige industriële locatie aan de Arkervaart een Home en Lifestyle winkelcentrum gevestigd. De exploitant en eigenaar van "De Havenaer" heeft aangegeven de binnen het geldende bestemmingsplan mogelijke bedrijfswoning niet te willen realiseren en in plaats hiervan deze locatie wil gebruiken voor een nieuwe uitbreiding van het winkelcomplex. Uit de quick scan flora en fauna (SAB, 2013) blijkt dat nader onderzoek noodzakelijk is naar gebiedsfuncties en vaste rust- of verblijfplaatsen vleermuissoorten.

METHODE

In de voorjaar, de zomer en het najaar, heeft SAB in samenwerking met ECOquickscan nader ecologisch onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen. Het inventariseren van flora en fauna gebeurt, indien beschikbaar en toepasbaar, aan de hand van protocollen of 'vaste' inventarisatiemethodes. Deze methodes leiden vaak tot een goed beeld van de te onderzoeken soort of soortgroep in het plangebied. Indien mogelijk wordt dan ook volgens deze breed geaccepteerde onderzoeksmethode(s) geïnventariseerd. Hieronder wordt per soort of soortgroep de onderzoeksmethode(s) weergegeven.

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het protocol voor het inventariseren van vleermuizen (afgekort "vleermuizenprotocol") dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. In het vleermuizenprotocol worden verschillende onderzoeksperioden onderscheiden naar de verschillende functies dat een gebied kan hebben voor vleermuizen. Binnen het plangebied is onderzoek uitgevoerd naar kraam- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek naar kraam- en paarverblijfplaatsen geeft vaak ook inzicht in andere mogelijk belangrijke functies van het plangebied voor vleermuizen. Het onderzoek naar vleermuizen vindt plaats met behulp van een batdetector (een apparaat dat ultrasone vleermuisgeluiden omzet in voor het menselijk oor hoorbare geluiden). Met meerdere personen (uitgerust met een Peterson D240x) is op 31 mei, 1 juli, 20 augustus en 11 september 2013 onderzoek gedaan naar

kraam- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek heeft zowel rond zonsopgang (ochtendonderzoek) als rond zonsondergang (avondonderzoek) plaatsgevonden. 's Ochtends wordt voornamelijk gekeken naar zwermgedrag nabij de verblijfplaats. In de avond wordt gekeken naar uitvliegers en tijdens het paarseizoen wordt geluisterd naar roepende mannetjes vanuit of in de nabijheid van de verblijfplaats.

Onderzoek naar vleermuizen is sterk gebonden aan weersomstandigheden, als het bijvoorbeeld hard waait of de temperatuur te laag is verlaten vleermuizen hun verblijfplaats niet. Hieronder staan de weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek.

Tabel 1: klimatologische omstandigheden ten tijde van het onderzoek.

Datum	Tijdstip onderzoek	Temperatuur [°C]	Windkracht [Bft]	omstandigheden
31 mei 2013	Avond	11 – 13	3 – 4	Optimaal
1 juli 2013	Ochtend	14 – 15	1 – 2 (3)	Optimaal
20 augustus 2013	Avond	14 – 15	0 – 1	Optimaal
11 september 2013	Avond	18	0 – 1	Optimaal

RESULTATEN

Het nader onderzoek naar vleermuizen bestaat uit twee delen. Op de onderzoeksmomenten in de zomer (31 mei en 1 juli 2013) is het voorkomen van kraamverblijfplaatsen onderzocht. Dit onderzoek heeft ook inzicht gegeven in het voorkomen van zomerverblijven, vliegroutes en het foeragegedrag van vleermuizen. De twee andere onderzoeksmomenten hebben inzicht gegeven in het voorkomen van paar- en winterverblijfplaatsen.

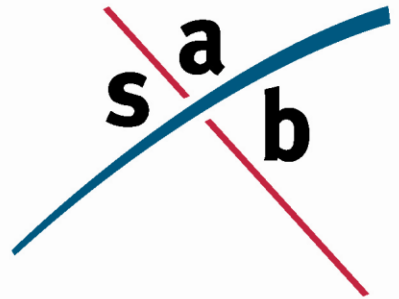
Op de onderstaande kaart zijn de waarnemingen van alle vier de onderzoeksmomenten bijeen gebracht. De kaart geeft op het gebied van het foeragegedrag vooral weer welke elementen (regelmatig) gebruikt worden. Het aantal vleermuizen dat gebruik maakt van het gebied is hieronder tekstueel uitgelegd.

Foeragegedrag

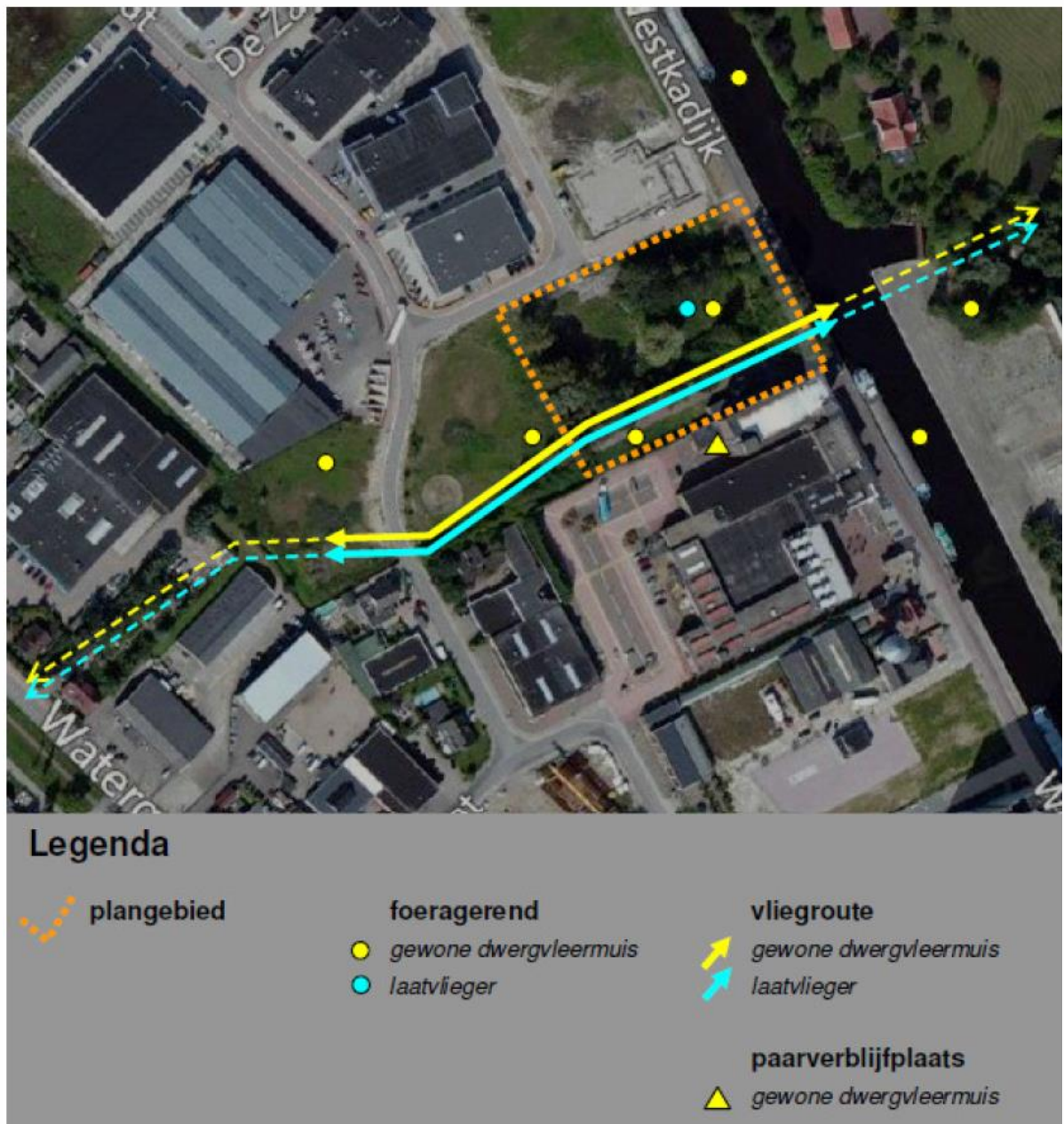
Tijdens het onderzoek zijn twee vleermuissoorten waargenomen, namelijk Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). De laatvlieger (2 - 3 exemplaren) is foeragerend alleen tijdens het avondonderzoek op 31 mei 2013 waargenomen in het plangebied. De gewone dwergvleermuis (4 - 5 exemplaren) is regelmatig waargenomen in en in de omgeving van het plangebied. Alle groene elementen in het plangebied worden gebruikt om te foerageren. Daarnaast wordt er boven het kanaal en aan de overzijde van het kanaal (tegenover het plangebied) veelvuldig gefoerageerd. Het plangebied wordt door enkele exemplaren langdurig gebruikt.

Vaste vliegroutes

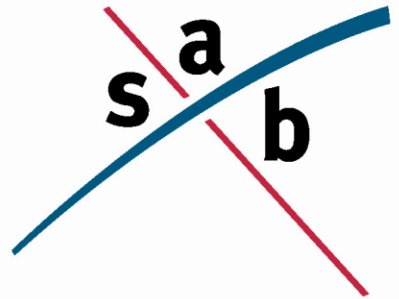
In het plangebied is een duidelijke vliegroute (zie afbeelding 1) vastgesteld van laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Op 31 mei 2013 zijn 7 - 10 laatvliegers en 5 - 7 gewone dwergvleermuizen waargenomen die gebruik maken van deze route. Tevens zijn in de ochtend (1 juli 2013) een aantal gewone dwergvleermuizen waargenomen op dezelfde route. De vleermuizen vliegen voornamelijk langs de

donkere kant (zuidoostzijde) van de bosschages op de grens van het plangebied. Gezien het aantal vleermuizen, ten opzichte van een gemiddelde koloniegrootte van laatvlieger en gewone dwergvleermuis, is de vliegroute aan te merken als essentieel. Op basis van recente luchtfoto's is duidelijk te zien dat het plangebied een schakel vormt in een groene(re) zone in het noordelijk deel van de bebouwde kom van Nijkerk.

Afbeelding 1: waarneming van vleermuizen binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

Zomer- en kraamverblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen zomer- en kraamverblijfplaatsen aangetroffen. Aangezien de foeragerende vleermuizen geruime tijd na zonsondergang arriveerden en ruim voor zonsopkomst weer vertrokken waren is het voorkomen van zomer- en kraamverblijfplaatsen niet waarschijnlijk. Vleermuizen foerageren net na het uitvliegen in de avond of zwermen voor het invliegen in de ochtend nabij de verblijfplaats. Beide activiteiten zijn niet waargenomen.

paarverblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen aangetroffen. Buiten het plangebied is wel een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis waargenomen (zie afbeelding). Deze vleermuis roepen voornamelijk in de nabijheid van het paarverblijf en maken af en toe baltsvluchten in het plangebied.

winterverblijfplaatsen

Gezien de afwezigheid van verblijfplaatsen in het plangebied, en de afwezigheid van dikke (> 50 cm) holle bomen, is het voorkomen van winterverblijfplaatsen uit te sluiten.

CONCLUSIE

Op basis van het nader onderzoek naar vleermuizen op de locatie 'De Havenaer' te Nijkerk kan geconcludeerd worden dat het plangebied een essentiële functie heeft als vaste vliegroute voor laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Daarnaast is nabij het plangebied, in de bebouwing ten zuidoosten van het plangebied, een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis geconstateerd. Verblijfplaatsen van boombewonende soorten zijn niet aangetroffen.

Met de plannen is sprake van aantasting van een essentiële vliegroute en wordt mogelijk een paarverblijfplaats vernietigd. Met de plannen is geen sprake van aantasting van kraam- en winterverblijven van vleermuizen. Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen is een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk en dienen mitigerende (verzachtende) maatregelen te worden getroffen. Voor het huidige plangebied betekent dit dat er een nieuwe alternatieve vliegroute dient te worden gecreëerd en dat er alternatieve verblijfplaatsen voor de paarverblijfplaats moeten worden gerealiseerd.

De mitigerende maatregelen moeten worden getroffen zoals is voorgeschreven in de soortenstandaard Gewone dwergvleermuis van Dienst Regelingen. Het treffen van mitigerende maatregelen geschiedt te allen tijde onder toezicht en begeleiding van een deskundig ecooloog waardoor de juiste plaatsing van nieuwe verblijfplaatsen en de instandhouding van de vliegroute is geborgd en in gebruik name van de voorzieningen door de beschermde soorten wordt gecontroleerd alvorens de werkzaamheden daadwerkelijk worden uitgevoerd. Door het treffen van deze maatregelen en het volgen van de richtlijnen, zoals wordt voorgeschreven door Dienst Regelingen, wordt geen afbreuk gedaan aan de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten ter plaatse en kan een ontheffing ex artikel 75 Flora- en faunawet worden verleend.

SAB • Arnhem

bezoekadres
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

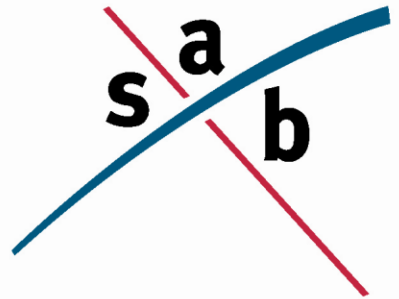
correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 357 69 11
F [026] 357 66 11
I www.sab.nl
E arnhem@sab.nl

KvK Arnhem 09122123

SAB • Amsterdam

SAB • Eindhoven

ZORGPLICHT

De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten. Verder kunnen vogels broeden binnen en in de omgeving van het plangebied. Werkzaamheden die een verstorend effect op broedende vogels veroorzaken dienen daarom plaats te vinden buiten het broedseizoen (broedseizoen loopt van globaal half maart tot half juli).

LITERATUURLIJST

Anonymus, 2011. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

SAB, 2013. Quick scan Flora en Fauna. Nijkerk, de Havenaer. Rapportnummer 90409.01. SAB, Arnhem.

Vleermuisvakberaad, Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 25 maart 2013.

Websites:

www.drloket.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.vleermuis.net

www.minlnv.nl

www.waarneming.nl